

Narodnogospodarski Vestnik.

Glasilo slovenskega trgovskega društva „Merkurja“.

II. letnik.

V Ljubljani, dne 15. julija 1902.

Št. 4.

O kupčiji s koruzo.

Spisal K. M.

V poslednjih letih se čujejo prav pogosto pritožbe, da ta ali oni kontrahent ni poslal koruze, kakršna je bila pogojena. Ta se zaradi tega zateče na borzo, drugi k trgovinskemu sodišču, tretji zopet se srdi in peni nevolje na posredovalca kupčije — uspehi pa so najrazličnejši; najčešče si napravi refizant koruzo za tožbene ali protestne stroške dražjo, in to večinoma vsled tega, ker si ne ve napraviti razločne sodbe, kaj mu sme prodajalec poslati in česa ne. Sosebno v letošnjem letu sem imel priliko opazovati, kako so mnogi trgovci a priori hoteli zavrniti prevzem blaga, češ, za tako nisem sklenil. Seveda je imel domalega v vseh primerih pošiljatelj pravico na sebi, in kupčevalec je moral blago brezpogojno prevzeti; kar pa je bilo posledic, so zadele ramena posredovalca, kakor da je on edini kriv, da se pošilja tako in tako blago namesto takega, kakršnega si trgovec v svoji živi domišljiji želi.

Večina takih reklamacij pa izvira iz zgolj nezadostne vednosti o kupčiji s koruzo; zato sem se namenil, podati onemu, katerega to zanima, z nastopnimi vrsticami malo pojasnila v te tajnosti.

Recimo, da si kupim koruzo za poznejše pošiljatve za celega pol leta ali še dalje naprej. Tu si izdelava s prodajalcem sklepne liste, v katerih je poleg drugih pogojev tudi navedeno, ali kupim: 1) koruzo, 2) novo koruzo, 3) okroglo koruzo, 4) banaško koruzo in le-to zopet: I (prima) banaško koruzo, ali samo »banaško koruzo«, 5) zob in 6) činkvantin.

Ob sebi je umevno, da ob času rasti in zoritve ne more prodajalec ponuditi po vzorcu, zato se take terminske kupčije delajo sploh brez vzorca, in se kvaliteta blaga natančneje označi samo s provenijenco, kakor »banaška«, »sremska« itd.

Ako torej kupim »koruzo« ali »novo koruzo« brez kateregakoli drugega dostavka, potem mi prodajalec po borznih uzancah (II. del, §. 18.) ne sme poslati:

- 1.) činkvantina,
- 2.) degeneriranega činkvantina,

3.) bele koruze ali bele zobate koruze.

Ne sme mi poslati tudi koruze, ki ima primesi: činkvantina, bele koruze ali obojega skupaj nad 8 odstotkov. Nasprotno pa mi sme poslati zob (rumeni).

Kar velja za pogojeno »koruzo«, »novo koruzo«, to velja tudi za »okroglo koruzo« z edino izjemo, da se namesto nje ne sme poslati zobnata koruza, da, kupčevalec je v gotovih primerih niti ni primoran prevzeti, ako je primešanega zobu nad uzančnimi odstotki (15—20%).

Velikansko preglavico dela dalje »banaška« ali »prima banaška koruza«. Pod banaško koruzo poznajo trgovci popolnoma čisto, lepo okroglo koruzo, v kateri ni bilo niti enega zrna zobu. Dostavek »prima« idealizira samo »banaško koruzo«, in jaz bi se dolgo premišljal, katera banaška koruza je »prima«, ker mora biti potem tudi kakšna »secunda« in »tertia« Sploh si ni mogoče napraviti jasnega pojma o »prima« banaški koruzi. Lahko se na primer prodajalcu zdi blago »prima«, kupčevalec pa poreče, to ni »prima«, češ, da mora biti koruza še lepša, nego je že lepa. Ta »še« in »še« se lahko ponavlja, dokler se kupčevalcu zljubi; kajti meje za »prima« ni. Umevno je torej, da si nobeden prodajalec ne bo dal izgovoriti »prima banaške koruze«, ker ni eden ni drugi ne ve, katera koruza je to. Tudi vestni posredovalci ne love trgovcev na to zanko, vedoč, da pridejo pozneje lahko v zamero trgovcem, ki si bodo poslano blago po svoje tolmačili, je li »prima banaška koruza« ali ne. Važno pa je na tem mestu pripomniti, da banaška koruza degenerira. Od leta do leta ji je primes rumenega zobu večja, zrno drobnejše — zato so temu dejstvu takoj priskočile na pomoč tudi uzance, ki določajo, da smejo biti koruzi (banaška koruza se niti ne omenja, ker velja to sploh za vsako, torej tudi za banaško) gotovi odstotki zobu (15—20%) primešani. To je dejstvo, katero naj bi si naši trgovci dobro zapomnili.

Ako se glasi pogodba za »zob« ali »činkvantin«, poslati se mora »zob« (Zahnmais) ali »činkvantin« brez vsake primesi. Kakor pri drugih pridelkih, obstoji tudi v teh dveh vrstah razlika med »tržnim (merkantilnim)« in »grajščinskim« blagom. Grajščinsko mora

imeti enotna zrna, merkantilno blago pa je navadno različnega zrnja, ker je v enem samem vagonu lahko blago različnih poljedelcev.

Preciziram naj na tem mestu še na podlagi pred kratkim izrečene razsodbe dunajskega borznega sodišča razmerje med okroglo koruzo in primesjo zobu. Kakor že zgoraj omenjeno, je rumeni zob iste vrednosti kakor koruza in se mora namesto koruze prevzeti. Pri okrogli koruzi sem omenil, da se namesto nje zob ne sme poslati, pač pa sme obsegati dovoljene odstotke zobu (15—20 %) vsled degeneracije koruze. Toda tudi to velja samo za naslednji primer. Ako sklenem za »okroglo koruzo«, mi je dovoljeno, pošiljatev poleg že po uzancah navedenih slučajev zavrniti tudi tedaj, ako rabim okroglo koruzo za industrijske namene.

Dunajsko borzno sodišče je razsodilo v aprilu letošnjega leta, da mora kupec prevzeti enakovreden zob ali z zobom pomešano koruzo, ako rabi koruzo za razprodajo in natura, ker ima »in natura« zob ali z zobom pomešana koruza isto vrednost kakor sama okrogla koruza. Istovrednost pa preneha pri industrijcu, ki mora imeti za svoj namen okroglo koruzo, pomešano kvečjemu z uzančno dovoljenimi odstotki zobu. Vsako drugačno pošiljatev pa lahko zavrne.

Dodati mi je še, da se reklamacije morejo le realizirati, dokler je še blago na kolodvoru, ne pa po prevzemu blaga. Na to se pri nas žal še premalo ozirajo. Po prevzemu blaga je trud za bonifikacijo brezuspešen, in še celo nezdravo blago je tedaj težko zavrniti, ker se identnost lahko postavi na sum.

Ako naj ima reklamacija uspeh že z ozirom na uzančne predpise, se je ravnati tako-le: Kupec mora prvi delavni dan po prejemu avize koruzo (isto velja tudi o drugih poljskih pridelkih) pregledati in ugovor proti kakovosti še tisti dan brzojavno prodajalcu naznaniti in mu postaviti blago na razpolago. To se po oddaji brzojavke prodajalcu še z rekomandiranim pismom sporoči (ali, kjer ni brzojavne postaje, sploh samo rekomandirano piše). Nato mora prejemnik na verodostojen način (po notarju) vzeti od poslanega blaga vzorec, katerega zapečati in, ako prodajalec zahteva borzno razsodišče, pošlje na borzo.

Edino po tem potu je mogoč kak uspeh, ako blago ni poslano tako, kakor je predpisano v zaključku; vse druge pritožbe so brezsmiselne, razen če se prodajalec iz vljudnosti ukloni zahtevi kupca; to pa se pri židovskih firmah, s katerimi imamo ravno največ opraviti, ne le domalega nikdar ne zgodi — nasprotno, te firme izkoriščajo neusmiljeno brezbržnost in delno nevednost naših trgovcev. Zato stori vsakdo prav, ako se obrne na posredovalca, ki ima res čut in voljo za interes kupca ter zna, ker pozna uzance, varovati njegovo korist!

Živinorejski okraji na Kranjskem.

Spisal V. Rohrman.

(Konec.)

Ako hočemo deželo v živinorejske okraje prav razdeliti, uvaževati moramo naslednja dva momenta, in sicer:

1. smer sedanje reje (namen reje, plemenitveni namen) in
2. kakovost živine, ki jo rede v posameznih delih naše dežele.

Dasi izkušamo našo govejo živino izkoriščati vsestransko, da bi nam več koristila, razločujemo vendarle dvojno smer pri njeni reji. Po nekaterih krajih naše dežele se namreč gospodarji bolj pečajo z rejo molzne govedi, nego pa z rejo volov, po drugih krajih pa ravno nasprotno. Mnogo je krajev v deželi, kjer polagajo na rejo volov večjo važnost, nego pa na rejo krav.

Prvo smer v reji goveje živine nahajamo po planinskih krajih in sploh tam, koder je živinoreja glavna panoga kmetijska. Drugo smer pa nahajamo zlasti v vinskih krajih, pa tudi tam, koder so razmere za rejo molzne govede in za mlekarstvo manj ugodne, bodisi vsled kupčijskih razmer ali pa vsled drugih gospodarskih odnošajev.

Da je res tako, nam kažejo statistični podatki, še očitneje pa živinski semnji po naši deželi. Iz statističnih podatkov povzemamo, da je reja krav razširjena posebno na Gorenjskem in po travorodnih krajih Notranjske. Po teh krajih rede še enkrat toliko krav kakor volov. Na Dolenjskem je pa reja volov tako razširjena, da presega po mnogih krajih rejo molznih krav. Te živinorejske razmere izvirajo iz gospodarskega položaja naše dežele.

V novejšem času se močno deluje na to, da bi se z vpeljavo mlekarstva povzdignila povsod v deželi reja krav, vendar ni pričakovati, da bi se skoraj izdatno izpremenila dosedanja smer pri reji goveje živine. Koder so kraji za prirejo volov bolj pripravi, bo treba vztrajati še nadalje pri tem namenu reje. Delati bo pa seveda v enem in drugem primeru na to, da se poveča koristnost živine in pomnože na ta način dohodki, ki jih imamo od živinoreje. V krajih, kjer je kupčija z volmi živahna in dobra, bo skrbeti za to, da se s porabo pripravnih plemen, s skrbnim odbiranjem plemenih živali, z dobro rejo itd. vzrejajo rastne, delavne in dobro pitavne živali. Ob enem bo po teh krajih polagati tudi nekoliko večjo važnost na mlekarstvo in dosledno tudi na rejo krav nego doslej, saj se da tudi na to stran kaj več doseči. Če že redimo krave, redimo raje take živali, ki nam ne koristijo samo s teleti in gnojem, ampak ki so tudi dobre za mleko, kajti le tedaj nam porabljeno krmo tako ukoristijo, da se izplača njih reja. V krajih pa, kjer je mlekarstvo in reja krav velikega pomena, tam je polagati vso potrebno skrb na rejo dobre molzne govede. Seveda je tudi po teh krajih gledati na to, da

je živina poleg svoje izvrstne mlečnosti pripravna tudi za delo in za pitanje.

Za razdelitev dežele v živinorejske okraje pa ni merodajen le namen reje, ampak tudi živina sama na sebi, ki jo rede v posameznih delih naše dežele. In če pregledujemo naše živinorejske razmere v tem oziru, vidimo, da je ponekod razširjena enobarvna, drugod zopet lisasta goved. Pri tem se lahko nadalje prepričamo, da je lisasta goved najbolj razširjena po Gorenjskem in po tistih delih Notranjske, kjer je priporočati v prvi vrsti rejo molznih krav, dočim je enobarvna goved posebno na Dolenjskem in Notranjskem razširjena, torej po krajih, kjer je priznana dobra in živahna kupčija z volmi. Kakršna je torej smer pri reji goveje živine, taka je vobče tudi živina po svoji vnanjosti in barvi. Enobarvna goved daje prav dobre voli za kupčijo zlasti v južne kraje, lisasta goved je pa cenjena zaradi svoje mlečnosti.

In na to vnanjost živine se je seveda primerno ozirati, če naj dosežemo z razdelitvijo dežele v živinorejske okraje dober uspeh; kajti ves namen te akcije je v tem, da se z vpeljavanjem in porabo žlahtnih plemen živina v svojih lastnostih izboljša, a o benem tudi zenači po svoji vnanjosti; to je pa le tedaj mogoče, ako se vpeljuje ena kobarvna ali enakolična živina in ako se tudi le taka živina licencira in dopušča za plemo.

Vpeljevanje ena kobarvnih plemen se toliko bolj priporoča, ker imamo dandanes tudi pri enobarvni govedi prav tako dobra plemena za požlahtnitev naše domače živine kakor pri lisastih plemenih.

Z ozirom na navedene razmere in razloge kaže deželo razdeliti v dva živinorejska okraja. Eden naj bi obsegal vse tiste kraje, kjer se priporoča v prvi vrsti reja molznih krav, združena z mlekarstvom, in šele v drugi vrsti reja volov in kjer naj se vpeljuje lisasta goved, drugi okraj naj bi pa obsegal vse ostale pokrajine, v katerih se je polagoma močno razvila kupčija z volmi in kateri se zaradi tega pečajo v prvi vrsti z rejo volov in šele v drugi vrsti z rejo krav. Semkaj naj bi se pa vpeljevala v plemenitvene namene še nadalje enobarvna goved.

Kako bi bilo oba okraja omejiti in po katerih sodnih okrajih, oziroma občinah naj bi se potegnila mejna črta, to bi se moralo dognati s poizvedbami, ki naj se vrše po kmetijskih podružnicah, licencijskih komisijah in drugih znanih živinorejcih. To delo spada v področje kmetijske družbe naše.

Ako pa še vprašamo, s katerimi plemeni naj bi se v teh živinorejskih okrajih izboljševala živina, potem moramo uvaževati razen plemenitvenega namena in kakovosti živine tudi še naše posestne, krajevne in krmske razmere, da dobimo pravšen odgovor. Govejih plemen imamo dandanes dosti, a motil bi se, kdor bi mislil, da je vsako pleme, ki je odličnih lastnosti, pripravno za naše kraje. Ne rečem, da se ne dajo s tujimi in boljših razmer vajenimi plemeni doseči ugodni uspehi v posameznih hlevih, kjer se živini dobro streže in kjer se zanjo v vsakem oziru

dobro skrbi. A ti hlevi ne morejo biti merilo za razmere, ki so po deželi in ki se ne dado skoraj bistveno izpremeniti. Za te kraje je treba plemena, ki se ne prilega samo po plemenitvenem smotru in po svoji vnanjosti, ampak ki se prilega tudi njih posestnim, krajevnim in krmskim razmeram.

Izmed enobarvnih plemen naj se vpeljujeta še nadalje muriško in pomursko (murbodensko) pleme. Obe plemeni se odlikujeta s tem, da dajeta prav dobre živali za meso in za delo in da sta prav cenjeni za kupčijo. Za mlekarstvo sta vobče nekoliko manj prida, ker se je na Štajerskem dosedaj premalo skrbelo za to panogo. Ako pa se bomo pri nas nekoliko bolj zanimali za mlekarstvo, dosežemo brez dvoma tudi s to pasmo ugodnejših uspehov.

Posebno dobra za molžo je pa izmed enobarvnih plemen gorenjeinska živina, ki je doma na Tirolskem. Živina sama na sebi ni velike rasti, a kar ji daje posebno prednost, je to, da je izvrstna za užitek, prav dobra za molžo in cenjena tudi za delo in za pitanje. Vrhutega se odlikuje s svojo dovoljnostjo, torej s tisto lastnostjo, ki je za mnogo naših krajev neobhodno potrebna. Ker je nastala v malih razmerah in blizu v enakih gospodarskih in krajevnih odnošajih, se prilega ta živina tudi s tega stališča za naše kraje. Živina je izvrstna za molžo in ukorišča v tem oziru krmo bolj nego vsako drugo pleme. Daje nam pa tudi dobre voli, ki so cenjeni na Laškem in podrugod. Ta živina se je zanesla tudi že v naše kraje in se po dosedanjih izkušnjah prav povoljno sponaša. Za nekatere kraje utegne biti bolj koristna nego muriška ali pomurska živina. V mislih imam tukaj zlasti Belokranjsko in Vipavsko dolino. Ne le da bode s svojo veliko mlečnostjo po teh krajih več koristila, je tudi zaradi tega bolj pripravna za te kraje, ker živi doma v razmerah, ki so v vsakem pogledu podobnejše našim nego zgornještajerske.

Po krajih pa, kjer se je razširila lisasta živina, naj se vpeljuje za izboljšanje domače živine še naprej beljansko in pinčgavsko pleme. Ta živina je prav dobra za molžo in daje tudi dobre voli, najsi bo za pitanje ali pa za delo, tako da ustreza v vsakem oziru krajem, v katerih je gledati v prvi vrsti na rejo krav in na mlekarstvo in šele v drugi vrsti na rejo volov.

Z razdelitvijo dežele v živinorejske okraje, z vpeljavanjem pripravnih in enakih plemen v te okraje in z doslednim in enotnim postopanjem živinorejcev se bo veliko doseglo za napredek. Položil se bo s tem temelj, na katerem bo naša živinoreja lažje napredovala, kajti z vpeljavanjem in licenciranjem raznovrstnih plemen, in to ne le v enakih krajih, ampak celo v enem in tistem kraju, ne pridemo nikdar do zaželjenega cilja in nikdar ne dobimo živine, ki bi se v svoji vrednosti lahko merila z vnanjimi plemeni in ki bi prišla do take cene, s kakršno se hvalijo živinorejci po drugih deželah, kjer imajo sedaj vsled enotnega postopanja, ki so se ga svoječasno poprijeli, zenačeno živino. Delujmo tudi pri nas na to, da se sedanje živinorejske razmere uredimo in

da vendar že prenehamo s kvarnim mešanjem vsakovrstnih plemen in z licenciranjem bikov, ki se ne prilgajo ne živini, ne plemenitvenemu namenu niti drugim gospodarskim razmeram! Zavedajmo se teh svojih nalog, in gotovo se tudi nam pokažejo ščasoma lepši dohodki v živinoreji!

Kranjske deželne finance.

Spisal —r.

(Dalje.)

VII. Oskrba ubožcev.

Oskrba ubožcev, ki so onemogli vsled starosti in so nesposobni za delo, kakor tudi ubožnih sirot je zadeva občin; v to so vezane po domovinskem zakonu z dne 3. decembra 1863. l. (drž. zak. št. 105), ki je deloma izpremenjen z zakonom z dne 5. decembra 1896. l. (drž. zak. št. 222).

Oskrba ubožcev obstoji v tem, da jim dajo občine potrebni živež in obleko ter skrbe za njih postrežbo v bolezni. Pri ubožnih otrocih je občinam skrbeti tudi za njih vzgojo in izobrazbo.

Večkrat oddajajo občine svoje ubožce v posebne, v ta namen obstoječe zavode (hiralnice, ubožnice, sirotišča) in plačujejo tedaj za nje le dotično določeno oskrbnino. Če pa je zavod v upravi občine, so plačani narasli oskrbni stroški posredno iz občinskih sredstev.

V vsaki kronovini tostranske državne polovice obstoje glede oskrbovanja ubožcev posebni predpisi. Za deželo Kranjsko velja za oskrbovanje ubožcev deželni zakon z dne 28. avgusta 1883. l. (dež. zak. št. 17). Posameznih določil tega zakona ne bomo tu pojasnjevali, ker nam ni to namen, omenjamo pa, da so po tem zakonu občine glede javnega oskrbovanja ubožcev podrejene deželnemu odboru. Ako zanemarja občina naložene ji dolžnosti, sme deželni odbor ukreniti, da se oskrbuje dotična ubožna oseba drugje na stroške domovne občine. Narasli stroški pa se izterjajo po politični eksekuciji.

Z nadzorstvom občin glede oskrbovanja ubožcev ima dežela mnogo posla, kar ji provzroča seveda tudi stroške; vendar se ti stroški v računih ne izkazujejo po naslovu njih nastanka, nego se vpoštevajo pri splošnih upravnih stroških dežele, ker je nadzorovanje občin sploh deželna upravna zadeva in spada torej k splošni deželni upravi.

Na drugi strani pa ima dežela pač tudi stroške za oskrbo ubožcev, dasi po zakonu oskrbovanje samo ni deželna zadeva. Kot taki stroški se izkazujejo v računih deželne hiralske ustanove, katerih nastanek in namen že poznamo iz opisa 3 deželnih hiralskih zakladov. Dalje izdaje dežela na podlagi sklepov deželnega zbora z dne 16. februarja 1895. in 3. aprila 1900. l. v spomin praznovanja 50letnega vladanja cesarja Franca Jožefa I. vsako leto po 500 gl.

v sirotinske namene. Pri oskrbovanju ubožcev in hiralcov pomaga dežela večkrat občinam tudi na ta način, da prevzema nase del oskrbnih stroškov, naraslih za dotično ubožno osebo v kakem zavodu. Končno podpira dežela še zavode za oskrbovanje ubožcev, osobito zavode za vzgojo ubožnih sirot; tako dovoljuje deželni zbor podpore že več let sirotišču baronice Lichtenthurnove, s katerim je združena tudi zasebna šola.

Poleg hiralskih ustanov znašajo stroški za oskrbo ubožcev na leto približno po 1000 do 3000 gl.

VIII. Pouk, omika in umetnost.

Šolstvo, gojenje umetnosti in znanosti ter pospeševanje splošne omike so javne zadeve, katerih nima v programu le država, nego tudi drugi javni zastopi, osobito pa dežele. Glede šolstva je sploh že v deželnih redih določeno, da je njega uredba tudi deželna zadeva. Poleg šolstva pa je velikega pomena za javno življenje ter za gospodarske in kulturne interese še gojenje umetnosti in znanosti; kajti s pospeševanjem umetnosti in znanosti se pospešuje splošna omika ter se posredno splošno izboljšuje država.

Naravno je torej, da podpirajo dežele po lastni inicijativi umetnost in znanost in da sodelujejo tudi, kjer gre za prosveto, za omiko. V nekaterih kronovinah, ki so na visoki stopinji kulture, se izdajajo v te namene znatne vsote; vobče pa se ravna izdatki za umetnost, znanost in splošno omiko po obstoječih razmerah.

Delokrog države ali dežele ali drugih zastopstev glede pouka, omike in umetnosti določati, je nemogoče, ker so potrebe ne le izpremenljive, nego se tudi neprestano množe. Omejuje se delokrog posameznikov le v gotovih ozirih zaradi reda, in to od časa do časa. Toda vse delovanje glede pouka, omike in umetnosti bodisi države ali dežele ali občin itd. se spaja v eno, edino veliko akcijo, katere cilj je: blagostanje v državi.

Nekoliko delovanja dežele Kranjske za pouk, omiko in umetnost pač že poznamo iz opisov zakladov, ki so v deželni upravi; a da pregledamo nje celotno delovanje v tem oziru, si razvrstimo pred vsem vse dotične potrebe v nastopne skupine: 1.) ljudske šole; 2.) srednje šole; 3.) visoke šole; 4.) obrtne šole; 5.) izdavanje šolskih knjig; 6.) muzej; 7.) gledališče; 8.) glasbeni zavodi; 9.) drugi umetnostni zavodi, oziroma podpiranje umetnikov; 10.) razne institucije in društva.

Potrebe ljudskega šolstva, oziroma potrebščine za ljudske šole na Kranjskem so nam povečjem že znane iz opisa normalnošolskega zaklada in ž njim zvezanega učiteljskega pokojninskega zaklada. Poleg potrebščin teh zavodov pa so nastale v teku let še druge potrebščine za ljudsko šolstvo, katere pokriva dežela direktno iz deželnega

zaklada. Pred vsem podpira dežela ljudsko šolstvo v tem oziru, da prispeva od l. 1883. dalje k stroškom za zgradbo šolskih poslopij. Prispevkov v ta namen se je izplačalo do konec leta 1898. skupaj 93.850 gld. Dalje je dovoljeval deželni zbor v prejšnjih letih krajnim šolskim svetom za šolske stavbe še posojila proti povračilu. Terjatve na teh posojilih so znašale konec l. 1898. 10.290 gld. Stroškom za ljudsko šolstvo je končno prišteti stroške za pouk v deških ročnih delih na ljudskih šolah, ki je bil uveden v zadnjem desetletju na stroške države in dežele. Dežela plačuje na leto povprečno po 800 gld. za ta pouk.

Srednjih šol v deželi Kranjski ni takih, da bi jih moral upravljati in vzdrževati deželni zastop sam; stroškov te vrste torej deželni zaklad nima. Plačuje pa dežela stalno nekaj stroškov za c. kr. višjo realko v Ljubljani, ki je nastanjena od l. 1872. dalje v poslopju Kranjske hranilnice v Ljubljani. Ti stroški znašajo približno po 3000 gld. na leto in so deloma pokriti z deležem obresti od glavnice dveh realčnih zakladov, katera upravlja mestna občina Ljubljanska. Dotične glavnice znašajo približno 60.000 gld., delež obresti, katerega prejema deželni zaklad, pa okroglo 1100 gld. Stalno podpira dežela tudi cesarja Franca Jožefa I. višjo dekliško šolo v Ljubljani od nje početka, t. j. od l. 1897. dalje. Prvo leto je znašala podpora 1000 gld., a sedaj znaša na leto 3000 gld. Za druge srednje šole na Kranjskem ni imela dežela doslej stroškov; edino za zgradbo gimnazije v Kranju je dovolil deželni zbor leta 1895. mestni občini Kranjski posojilo v znesku 30.000 gld., ki ga je bilo izplačati v petih letnih obrokih po 6000 gld. To posojilo deželi še ni vrnjeno.

K potrebščinam dežele Kranjske za visoke šole je prišteti pred vsem prispevek v znesku 250.000 gld. za bodoče vseučilišče v Ljubljani, ki se plačuje od l. 1898. dalje v letnih obrokih v posebni, že opisani cesarja Franca Jožefa I. vseučiliški zaklad. Z ozirom na bodoče vseučilišče v Ljubljani pa je ustanovil deželni zbor v seji dne 28. februarja 1898. l. tudi 2 ustanovi za slovenske visokošolce, ki imajo namen, habilitirati se za privatne docente in pozneje prevzeti na vseučilišču v Ljubljani profesorska mesta. Ti ustanovi znašata na leto po 800 gld., in se plača letni znesek iz tekočih sredstev deželnega zaklada. Doslej sta uživala ti ustanovi že dva profesorska kandidata. Stalni strošek dežele iz naslova: visoke šole so še ustanove in podpore, katere dovoljuje deželni odbor že več let vseučiliščnikom in tehnikom. Letni kredit za te ustanove in podpore znaša sedaj okroglo 5000 gld.

Glede obrtnih šol na Kranjskem je deželni zastop na enakem stališču kakor glede srednjih šol; ne deluje namreč aktivno pri njih urejanju in vzdrževanju, temuč jih le podpira. Za c. kr. obrtne strokovne šole v Ljubljani, ki obstoje od l. 1888., se plačujejo iz deželnega zaklada stalne letne podpore po 800 gld. Prispel pa je deželni zastop tudi

k stroškom za ustanovitev teh šol 1500 gld. Enako podpira dežela obrtno šolo za lesni obrt v Kočevju, ki je bila l. 1899. podržavljena, prej pa jo je oskrbovala občina Kočevska od njenega obstanka, t. j. nad 15 let. Sedanja podpora za to šolo je določena na 250 gld. Znatno se podpirajo iz deželnega zaklada tudi obrtne nadaljevalne šole, in sicer že od l. 1883. dalje, ko so bile organizirane. Obstajale so te šole deloma pač že pred letom 1883., toda glede njih vzdrževanja ni bilo natančnih določb. Po organizaciji v l. 1883. pa obstoji sedaj za vsako obrtno nadaljevalno šolo poseben šolski odbor, ki mu je skrbeti za nje vzdrževanje. Glede pokritja vzdrževalnih stroškov so enako vezane država, dežela in šolska občina; razen teh podpira obrtne nadaljevalne šole tudi trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko. Podpore, ki jih dovoljuje dežela obrtnim nadaljevalnim šolam, in sicer deloma za njih ustanovitev, deloma za njih vzdrževanje, so znašale izprva, t. j. po l. 1883., do 2000 gld., sedaj pa znašajo nad 4000 gld. na leto. Razen teh podpor prispeva dežela redno od l. 1884. dalje tudi k cesarja Franca Jožefa I. ustanovi za obrtne nadaljevalne šole na Kranjskem, katero dotira iz državnih sredstev in razdeljuje država. Dotični prispevek je znašal po 600 gld. na leto do l. 1898., od tega leta dalje pa znaša letno 800 gld. Omeniti je, da obstoji sedaj na Kranjskem 18 obrtnih nadaljevalnih in več obrtnih pripravljalnih šol. Obrtno šolstvo podpira dalje dežela tudi na ta način, da podeljuje ustanove in podpore učencem in učenkam raznih obrtnih šol. Posebno za učence in učenke c. kr. obrtnih strokovnih šol v Ljubljani obstoje od leta 1898. dalje ustanove cesarja Franca Jožefa I. v skupnem letnem znesku 900 gld. Poleg teh ustanov podeljuje deželni odbor učencem in učenkam ravno teh šol od l. 1888. dalje še podpore, ki znašajo na leto do 700 gld. Istotako podpira deželni odbor učence obrtne šole za lesni obrt v Kočevju in končno sploh učence raznih obrtnih šol. Potrebščina za te podpore znaša na leto do 3000 gld.

Izdavanje šolskih učnih knjig v slovenskem jeziku za srednje, meščanske in strokovne šole pospešuje deželni odbor kranjski že od l. 1873. V tem letu je predlagal deželnemu zboru, da se osnuje deželna zaloga slovenskih učnih knjig, in obenem prosil v ta namen 10.000 gld. kredita, iz katerega bi se izplačevale nagrade pisateljem in stroški za tisk knjig. Ta predlog je tudi sprejel deželni zbor; vendar sklep se ni dosledno izvršil. Izplačalo se je takrat pač precej nagrad za spise učnih knjig in stroškov za njih tisk, toda deželna zaloga ni bila osnovana. Iznova se je pričel deželni zastop intenzivneje zanimati za izdavanje šolskih knjig v slovenskem jeziku v zadnjem desetletju. Določil je, da je vstaviti v ta namen v proračun deželnega zaklada vsako leto 2000 gld. Dasi pa se celi letni znesek ne porabi vselej, so vendar dosedanji uspehi od dežele započete akcije glede izdavanja slovenskih učnih knjig kolikor toliko povoljni.

O potrebščinah muzeja v Ljubljani smo izpregovorili že pri opisu muzejskega zaklada. Omenimo naj torej tu le, da se nabavljajo nekateri predmeti za muzej tudi na račun deželnega zaklada, n. pr. razne knjige, umetnine itd.

Ravno tako so nam znane potrebščine za gledališče iz opisa gledališkega zaklada. Gledališka podjetja pa podpira dežela iz deželnega zaklada. Podpore je dobivalo dramatično društvo v Ljubljani iz tega zaklada že pred letom 1892., ko je bilo otvoreno novo deželno gledališče; a po tem letu podpira dežela razen dramatičnega društva tudi nemško gledališče. Kakor znano, dobivata obe, slovensko in nemško gledališče že več let enoliko podporo, t. j. po 6000 gld. na leto.

Glede glasbe je deželni zastop od svojega početka v vrsti pospeševalcev. Pospešuje pa glasbo deloma na ta način, da podpira domače glasbene zavode (Glasbeno Matico v Ljubljani in Filharmonično društvo v Ljubljani) in kranjske učence na raznih glasbenih šolah. Letna potrebščina za te namene znaša 1000 gld. do 3000 gld.

Umetnost vsakere vrste pospešuje dežela s tem, da podpira domače umetnike in pa nadobudne mlade umetnike, ki se vežbajo na umetnostnih zavodih. Potrebščina za te namene znaša na leto do 1000 gld., mnogokrat pa tudi več.

Javna društva in druge javne institucije, katerim je namen pospeševanje kulturnih koristi, najsi bo na ta ali oni način, podpira deželni zastop neprestano, odkar obstoji. Dotični izdatki seveda niso bili izprva posebno veliki, ker tudi ni bilo mnogo društev. V novejši dobi, ko je v deželi Kranjski nešteto društev in drugih institucij, pa so dotični izdatki razmeroma veliki. Pred letom 1897. so znašale podpore raznim društvom marsikatero leto do 6000 gld. Svojo darežljivost je nekoliko omejil deželni zbor v l. 1897., ko je sklenil, da v bodoče vse podpore društvom ne smejo presežati 5000 gld.

Potrebščine za pouk, omiko in umetnost, ki smo jih ravnokar po posameznih skupinah opisali, prištevamo povečjem k nestalnim stroškom, ker so dotične potrebe v posameznem zelo izpremenljive. Če pa motrimo vse te potrebščine v skupnosti, tedaj nam jih je prištevati k stalnim potrebščinam dežele, ker nobeno leto ne prestanejo, temuč celo neprestano rastejo. Skupni stroški dežele Kranjske za pouk, omiko in umetnost, ki se izplačujejo direktno iz deželnega zaklada, so znašali: v letih 1860. do l. 1870. povprečno po 1000 gld. na leto, l. 1875. 9450 gld. 51 kr., l. 1880. 10.132 gld. 89 $\frac{1}{2}$ kr., l. 1885. 14.662 gld. 74 $\frac{1}{2}$ kr., l. 1890. 29.234 gld. 69 kr., l. 1895. 47.292 gld. 15 $\frac{1}{2}$ kr. in l. 1898. 113.997 gld. 96 $\frac{1}{2}$ kr. (Dalje prih.)

Kapital in obresti.

Narodnogospodarska študija.

Spisal **Vekoslav Kukovec.**

(Dalje.)

Kako si naj razlagamo ta mogočni odpor zlasti katoliške cerkve proti obrestnemu pojavu, katerega dandanes večina ljudi smatra za nekaj popolnoma naravnega? Izkušnja uči, da se to nasprotstvo nasproti jemanju obresti pojavlja pri vseh narodih, dokler je njih gospodarsko življenje le slabo razvito. Židje za časa Mojzesa in ravno tako drugi narodi v srednjem in v začetku novega veka so pa bili brez dvoma še na stopnji zelo primitivnega gospodarstva. Kredit je bil v nasprotju z danes prevladujočim produktivnim večinoma konsumptiven kredit. Naravno je, da so vsled tega dolžniki, ki so bili morebiti ob izposojilu vsled stiske in pomanjkanja voljni plačati obresti, občutili kot krivico, ako so morali več vrniti, nego so si izposodili, zlasti ker niso uvideli dobička, katerega naj bi jim bilo prineslo posojilo. Pomisliti treba, da so obresti često bile ogromno visoke, da je v starem Rimu n. pr. znani Kasij zahteval po 150 do 200% obresti in da so najsolidnejše obresti v srednjem veku znašale 30%. Očividno je, da je takšen kredit bil neizogibna poguba za dolžnika. Razumljivo je, zakaj je zlasti cerkev nasprotovala tolíkemu oduštvu. Oni Lukežev »mutuum date nihil inde sperantes« se je obračal torej gotovo le proti oduštvu.

Dasi so bile torej obresti ljudem že od nekdaj znane, se vendar učenjaki še do dandanes niso sporazumeli o vzroku obresti, o obrestni teoriji. Da starodavni grški in rimski pisatelji in ravno tako srednjeveški humanisti in drugi niso čutili potrebe, baviti se z gospodarskimi problemi, to nam je pač lahko razumljivo, saj so ob svoji estetični navdahnjenosti skrb za posvetni mamon smatrali za nečastno in sebe nedostojno. Toda v našem stoletju je prebivalstvo cele Evrope od 180 milijonov, do katerega števila je naraslo od pamtiveka do začetka našega stoletja, poskočilo v 100 letih v številu za novih 180, to je do današnjega števila 360 milijonov. To je pač najglasneje govoreči vzrok, zakaj so se ljudje začeli v znanstvu resno baviti tudi z gospodarskimi vprašanji in zakaj so med olikanci dandanes oni ljudje, ki bi narodnogospodarski študij smatrali za nečasten ali, kakor se pravi, prozaičen posel, le prav redke izjeme. Baš zato je izmed kočljivih novodobnih vprašanj mnoge narodnogospodarske učenjake tudi obrestni pojav prav posebno zanimal. Res so imeli začetniki v tej vedi tako ogromno neobdelano polje pred seboj, da se ni čuditi, ako baš temu vprašanju niso posvetili tiste temeljitosti, ki bi bila potrebna.

Brskajoč po narodnogospodarskem slovstvu, najdemo skoro pri vsakem znamenitejšem narodnem gospodarju posebno, od drugih kolikor toliko različno obrestno teorijo, in ako bi vse sešteli, bi jih bilo dobra dva ducata. Če bi narodno gospodarstvo bila

veda, kakršna je matematika! kjer dvakrat dve neizogibno šteje štiri, in ako se nasprotno ne bi morala opirati skoro izključno na praktična izkustva, katera jedva najglobokomnejši mislec v teku kratkega človeškega življenja more vsestransko in temeljito premotriti, tedaj bi tudi v tem vprašanju strokovnjaki lože dosegli sporazumljenje. Ker pa tega ni, seznaniti se moramo vsaj z najrazširjenjimi obrestnimi teorijami. Navedem jih v naslednjem v kar najkrajšem obsegu in le kratkoma omenim tudi pomisleke in dvome o njih pravilnosti.

Kot najstarejšo obrestno teorijo je omeniti takozvano fruktifikacijsko teorijo Turgotovo. Po mnenju tega znamenitega fiziokrata, ki je puhle dotedanje ugovore proti jemanju obresti sijajno razveljavil, izvirajo obresti iz možnosti, da si lastnik kapitala za svoj kapital lahko nabavi obrestonosno zemljišče. Vsaka denarna vsota, po tedanjih nazorih kapital, je ekvivalent zemljišča, ki prinaša obresti, ustrezajoče gotovemu procentu kapitala. Noben lastnik kapitala bi pa ne bil tako nespameten, da bi posodil svoj kapital obrtnikom in trgovinskim podjetnikom, ako bi pri tem ne imel nič dobička — obresti, ampak rajši bi kupil zemljišče. To je torej Turgotu vzrok, zakaj obresti morajo biti. Da se ta dokaz suče v krogu in ni zmožen razjasniti pojava obresti, to je očitno. Saj je zemljiška renta, h kateri se Turgot zateka, zelo sličen pojav, kakor so obresti, in ako je s pomočjo rente hotel rešiti obrestno teorijo, pojasniti bi bil moral pred vsem tudi zemljiško rento.

Adam Smith, čigar slovita razprava o ljudskem bogastvu tvori temelj nadaljnemu razvoju narodnogospodarske vede, obrestnega problema sicer niti ni nameraval rešiti. Vendar ga ne smemo prezreti, ker se je iz njegovih slučajnih opazk o obrestih razvila poznejša izredno razširjena abstinenčna obrestna teorija Seniorjeva. Iz nekega mesta Smithovega dela, kjer se izraža, da je kapitalistov dobiček pridržani del z delom ustvarjene vrednosti, se je razvila še dandanes zagovarjana socialistijska obrestna teorija o izsesavanju delavcev. Da, še tretja, deloma še dandanes pri mnogih strokovnjakih vladajoča produktivnostna obrestna teorija je bila baje spočetka v Smithovem delu, in sicer na onem mestu, kjer trdi, da so obresti vrednostni prirastek, katerega provzročajo uporabljanje kapitala. V resnici pa, kakor rečeno, Smith, ta oče narodnogospodarske vede, popolne obrestne teorije ustvariti niti hotel ni, in zato po tem, kar sem o njem le kratkoma omenil, prav lahko preidemo k skupini takozvanih brezbarvnih obrestnih teoretikov.

Izmed Smithovih naslednikov so se mnogi bavili z zagonetko obresti. Ker so si pa za rešitev tega vprašanja pridobili le neznatnih zaslug in ker so glede obresti celo sami sebi nasprotovali, tako da se pri nekaterih niti ne izprevidi, ali so prijatelji ali sovražniki obresti, je dobila ta skupina naziv brezbarvnih teoretikov. Izmed Angležev so bili brezbarvni zlasti Ricardo, Malthus in Mac Culloch, izmed Fran-

cozov Germain Garnier, Canard in Droz, izmed Nemcev pa Rau in Lotz. Ricardo se je dotaknil obrestnega vprašanja v razpravi o zemljiški renti, katere vzrok je po njegovem mnenju tudi uporabljanje kapitala. Ker smatra nadalje mezdo za stalno določeno količino, o kateri odločuje eksistenčni minimum delavcev, sklepa Ricardo, da so obresti — podjetniškega dobička in obresti ne loči — to, kar od surovih dohodkov še preostaja po odbitku mezde in zemljiške rente. V zmislu ostalih svojih izvajanj trdi Ricardo, da ob napredujoči kulturi visokost obresti stalno pojema. Toda Ricardovo naziranje o mezdi in njegova teorija o zemljiški renti sta prišli dandanes ob vso veljavo; vsled tega je tudi njegova zasluga glede razrešitve obrestnega vprašanja zelo neznatna. Tudi ostali brezbarvneži v tem oziru niso dosegli večjih uspehov.

Za mnogo resnejše je smatrati takozvane produktivnostne obrestne teorije, o katerih nam je tu nadalje govoriti. Razločujemo teh teorij tri skupine: takozvane naivne produktivnostne teorije tvorijo prvo, motivirane produktivnostne teorije drugo in slednjič teorije o perijodičnih koristih kapitala tretjo skupino produktivnostnih teorij. Skupno ime pridevajo tem teorijam zato, ker se vse tri skupine strinjajo v tem, da dokazujejo obresti iz produktivnosti kapitala. Glede nadaljnjih izvajanj se pa zastopniki produktivnostnih teorij prav znatno razlikujejo. Zastopniki naivne produktivnostne teorije si domišljajo produktivnost ali kot nekako tajno silo, ki biva v kapitalu in je vzrok obresti, ali pa v dosego svojega namena dokazujejo, da je pridelek ob uporabljanju kapitala večji ali boljši nego brez uporabe kapitala. Iz te fizične produktivnosti pa brez dotičnih posebnih dokazov sklepajo, da ima večji pridelek, kar se jim zdi samo ob sebi umevno, tudi večjo vrednost. V nadaspehu ali nadvrednosti pa tiče obresti. Ker so pa nasprotniki te teorije dokazali, da tajne produktivne sile v kapitalu ni in da iz fizične produktivnosti nikakor ne izvira vedno tudi večja vrednost, so dobili privrženci te teorije priimek naivnih produktivistov. Očita se jim, da njih teorije životarijo le ob dialektičnem zavijanju. Zastopniki te skupine so zaslužni nemški narodni gospodar Roscher, nadalje Kleinwächter in izmed Francozov zlasti Leroy-Beaulieu. Skupina motiviranih produktivnostnih obrestnih teorij se razlikuje od prve skupine v tem, da zastopniki te teorije, ki so zlasti Lauderdale, Malthus in Thünen, sicer kakor oni in morebiti z mnogo večjim uspehom dokazujejo fizično produktivnost kapitala, da pa zraven tega v vsakem primeru izkušajo posebej dokazati ali motivirati — odtod ime — tudi večjo vrednost pridelka. Tretja skupina produktivnostnih teoretikov, h kateri spadajo znameniti zastopnik takozvane nemške narodnogospodarske šole Hermann, nadalje sloviti Schäffle, potem Knies in glava avstrijske narodnogospodarske šole Menger, dokazujejo, da je pri vsakem kapitalu razločevati dvoje, vrednost kapitala samega in zraven te še posebej vrednost posameznih koristi, katere kapital perijodično daje. Iz vrednosti te od kapitala

ločene koristi kapitala izvajajo pa nastanek obresti. Toda kako si moremo misliti najprej vrednost kapitala in potem še posebej vrednost posameznih koristi? Ako cenimo vrednost kapitala, ali niso pri tej cenitvi posamezne koristi že vštete kot nekaj od kapitala neločljivega? Tako upravičeno vprašujejo nasprotniki produktivistov. In vkljub najglobokoumnejšim zagovorom produktivisti nikakor niso pridobili splošnega priznanja svojim obrestnim teorijam. (Dalje prih.)

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Trgovska in obrtniška zbornica je imela dne 13. junija t. l. dve seji. Ob 1/2 6 popoldne je bila zbornica sklicana k izredni seji, da si na mesto umrlega poslanca Josipa Kušarja izbere novega poslanca za deželni zbor. V tej seji, kateri je prisostvoval kot volilni komisar g. dvorni svetnik dr. pl. Ruling, je izvolila zbornica z 19 glasovi gospoda dr. Danila Majarona za deželnega poslanca; dva listka sta bila oddana na ime gospoda Franca Kollmana, eden je bil prazen.

Nato je bila ob 6. uri druga redna seja, ki je potekla, kakor sledi:

Predsednik g. Josip Lenarčič je otvoril sejo in imenoval za overovatelja zapisnika gg. Cirila Pirca in Viktorja Rohrmanna. Zapisnik prejšnje seje se je odobril brez opombe. Sledilo je poročilo predsednikovo o potrditvi zborničnega predsedstva za l. 1902., o odobritvi zborničnega računa za l. 1900. in proračuna za l. 1902., o ukazu pravosodnega ministrstva, da v deželnosodni kaznilnici v Ljubljani ni več sprejemati naročil zasebnikov za obrtna dela, in o dopisu deželne vlade, ki naznanja, da trgovsko-ministrstvo protestu Andreja Rovška in drugih proti novim volitvam v zbornico ni ugodilo.

Predsednik je nato poročal o svojem delovanju v industrijskem in železniškem svetu. Iz poročila omenjamo, da se je gospod Lenarčič z vso vnemo potegoval za odpravo nedostatkov v tarifni politiki, ki so vzrok, da je naša industrija v neprimerno neugodnejšem položaju nego ogrska. Južna železnica je obljubila, da ustreže željam industrije. Glede osebnega prometa je omenjal govornik, da je zahteval, naj se takozvani potresni vlak zopet uvede, ker je sedaj pač skrbjeno za daljni promet, ne pa za lokalni. Stavil je predlog, naj se uvede ob nedeljah in praznikih na gorenjski progi izletni vlak, nadalje se je zavzel za to, da se postojinskemu kolodvoru prizida potrebna veranda, in priporočal, naj se v Logatcu ustavljajo brzovlaki.

Zbor. svetnik Karel Luckmann je nato poročal o svojem delovanju v železniškem svetu. Potegoval se je zlasti za to, da se poskrbi na gorenjski železnici za tako uvedbo vlakov, ki bo prijala tudi na deželi stanujočim; če bi se že ne uvedel zopet takozvani

potresni vlak, naj bi vsaj popoldanski vlak odhajal eno uro pozneje iz Ljubljane. Glede tarifov v tovrnem prometu je ponovil stare prošnje, ki so že 40 let neuslišane. Skupno z gospodom Lenarčičem sta se trudila, da izposlujeta olajšave našemu eksportu.

Zbornični tajnik je predložil obširno poročilo o poslovanju zbornice v času od decembra 1901 do današnje seje.

Nato je zbornica izvolila za svoja zastopnika pri komisijonalnih obravnavah v zagotovitev naturalnih potrebščin c. in kr. vojske in c. kr. domobranbe zbor. svetnika Ivana Schreya in Vinka Majdiča, v odbor obrtne nadaljevalne šole v Toplicah-Zagorju g. Andreja Mauerja in v odbor obrtne nadaljevalne šole na Bledu g. Ivana Rusa. Za svojega zastopnika v kuratoriju kmetijsko-kemičnega preizkuševališča je zbornica določila po kratki debati, katere so se udeležili zbor. svetniki Ivan Hribar, Ivan Baumgartner in pa predsednik, gospoda Josipa Lenarčiča. V pridobninsko deželno komisijo je zbornica izvolila g. Feliksa Stareta na Kolovcu, na izpraznjeno mesto enega namestnika v carinskem svetu je zbornica sklenila predlagati trgovskemu ministrstvu svetnika V. Majdiča. Na izpraznjeno mesto sodnika-lajika iz trgovskega stanu pri deželnem sodišču v Ljubljani je zbornica sklenila predlagati gg.: Karla Bruhsa, Alojzija Kajzelja in Alojzija Lavrenčiča.

Vsled nujnega predloga g. Ivana Baumgartnerja je zbornica po daljši debati, katere so se udeležili zbor. svetniki Ivan Hribar, Karel Luckmann in predsednik, sklenila, da se ministrskemu predsedniku za njegovo postopanje v nagodbenem vprašanju izreče v posebni resoluciji zahvala.

Predsedstvo je nato prevzel provizorni predsednik g. Ivan Baumgartner. Sledilo je poročilo o vprašanju, ali smejo branjevci za kruh, ki ga prodajajo, sami narejati testo. Zadruga pekov in kolačnikov v Ljubljani je vložila pri mestnem magistratu vlogo, v kateri prosi, da bi se branjevcem in prodajalcem kruha, ki niso donesli dokaza usposobljenosti za izvrševanje pekovskega obrta, prepovedalo, izdelovati testo za kruh, ki ga prodajajo. Mestni magistrat je tej prošnji ustregel. Nekateri interesentje so se proti temu pritožili, in c. kr. deželna vlada je zbornico vprašala za mnenje o tej zadevi.

Zbornica se je že v svoji plenarni seji dne 4. marca 1898. izrekla o tem vprašanju. Zavzela je stališče, da prodajalci kruha, izdelujoči sami testo, ne segajo v pravice pekov, če dajo to testo peči upravičenim pekom, češ, da izdelovanja testa ni subsimirati pojmu rokodelskega obrta in da ima značaj domačega obrta. Odsek je to vprašanje iznova temeljito pretresel, prišel do zaključka, da je zapustiti dosedanje stališče, in sklenil častiti zbornici predlagati, da se izjavi, da branjevci in prodajalci kruha, ki nimajo pekarske pravice, niso upravičeni in za izdelovanje testa za kruh, ki ga prodajajo, tudi če dajo to testo peči upravičenim pekom. To pa iz naslednjih razlogov:

Izdelovanje testa je po mnenju odsekovem smatrati za bistven del opravil pri narejanju kruha. Za izdelovanje testa je treba vsaj tolike, če ne večje spretnosti, kakor za peko kruha. Izdelovanje testa in peka, oboje je po mnenju zborničnem v taki zvezi, da ni moči reči: pri prvem še niso dani znaki za pojem rokodelskega obrta, ampak šele pri drugi.

Izdelovanja testa za kruh, ki je namenjen za prodajo, po mnenju odsekovem tudi ni moči smatrati za domač obrt. Pač bi imelo zmisel, izdelovanje kruha sploh, to je izdelovanje testa in njega peko smatrati za domač obrt, toda ločiti obe deli in reči: izdelovanje testa je domač obrt, njega peka pa ne, po mnenju odsekovem ne gre. Z ene strani sta obe opravili, kakor že omenjeno, v tako tesni zvezi, da ni moči govoriti o testu kot o kakem kruhovem polproduktu, ki bi se dal samostojno razpečati, z druge strani pa odsek z ozirom na to, da je izdelovanje testa smatrati vsaj za tako težko opravilo kakor peko kruha, ne uvidi, zakaj bi se samo izdelovanje testa smelo izvrševati kot domač obrt, njega peka pa ne. Če se branjevcem in prodajalcem kruha odreka pravica, da smejo kruh peči, izvršujoč s tem domač obrt, se mora dosledno tudi zanikati, da bi kot izvrševalci domačega obrta smeli delati testo.

Svoj nazor, da prodajalci kruha, ki nimajo pekarske pravice, tudi niso upravičeni v izdelovanje testa, in da izdelovanja testa ni moči smatrati za domač obrt, odsek lahko podpre z razsodbami upravnega sodišča. Dasi je upravno sodišče v svoji razsodbi z dne 27. maja 1886, št. 1485 (Budwinski št. 3081, ozir. dr. Friedrich Frey in dr. Rudolf Maresch: Sammlung von Gutachten und Entscheidungen über den Umfang der Gewerberechte, I. zvezek št. 22) izreklo, da naprava testa za kruh še sama zase ne nareja pojma rokodelskega obrta in da se sme vršiti brez sposobnostnega dokazila ter da spada v pojem domačega obrta, ako jo opravljajo domači ljudje, — se je v novjšem času v dveh razsodbah določno izreklo v nasprotnem zmislu, in to v razsodbi z dne 11. okt. 1899, št. 8091 (Frey-Maresch, III. zv. št. 4468), navedeni tudi po mestnem magistratu, oziroma po zadruzi pekov in kolačnikov v Ljubljani, in pa v razsodbi z dne 20. aprila 1898, št. 2118 (Budw. št. 11630, ozir. Frey-Maresch, III. zv. št. 4640). Ta razsodba pravi med drugim: »Četudi pojem domačega obrta v zakonu ni določen, je vendar izključna uporaba domačih ljudi pri izdelovanju kakega prometnega predmeta le eden izmed znakov domačega obrta. Ker pa je bistveni znak domačega obrta ta, da se celi prebivalski krogi poleg svojega pravega opravila pečajo z napravo in razpečavanjem enega in istega porabnega predmeta, se izdelovanje testa, ki ga vrše eden ali posamezni obrtniki za izgotovitev kruha v prodajo v njih obrtu, izdelovanje testa, ki kot tako ni predmet porabe ali prodaje, ampak ga šele pek mora narediti za takega, gotovo ne more sumirati pojmu domačega obrta. In dalje: »Če delo, potrebno za izgotovitev kruha, razdelimo v dva sta-

dija: v izdelavo testa in v peko testa, je ena izmed teh manipulacij za napravo kruha gotovo ravno tako potrebna kakor druga, in naprava testa gotovo ni manj važna. Naučitev pekovskega obrta se torej enakomerno razteza na obe manipulaciji, in trgovci z viktualijami, če hoče za kruh, ki ga prodaja v svoji prodajalni, sam delati testo, bo moral v zmislu zadnjega odstavka § 38. obrt. nov. sposobnostni dokaz donesti ravno tako kakor tisti, ki opravlja peko testa.

Odsek je predlagal: častita zbornica skleni, naj se v tem zmislu poroča deželni vladi. Zbor. svetnik g. Karel Luckmann je rekel, da je zoper vsako tesnosrčno razsekavanje obrtnih pravic, kajti s tem se obrtnikom ne pomaga. Najboljši dokaz sposobnosti so izdelki posameznega obrtnika, konsument si že sam naredi sodbo. Kjer gre za to, da na eni strani ni dobička, na drugi pa škoda, je stopiti na liberalno stališče. Govornik je za to, da se trgovcem z mešanim blagom in branjevcem ne jemlje stara pravica.

Ko je zbor. svetnik g. Ivan Schrey toplo priporočil odsekov predlog, kažoč na veliko škodo, katero trpe peki, je bil odsekov predlog z večino glasov sprejet.

Prošnjo F. P.-a za izpregled dokazov za usposobljenost v nastop mesarskega obrta in pa prošnjo J. H.-a za izpregled učnega izpričevala v nastop sedlarskega obrta je zbornica sklenila priporočiti deželni vladi v ugodno rešitev. Glede prošnji J. U.-a za izpregled dokaza za usposobljenost v nastop krojaškega obrta in J. R.-a za izpregled učnega izpričevala v nastop obrta klanja drobnice je zbornica sklenila, da ju ne priporoči. Na vprašanje o krajevni potrebi zidarjev z omejenimi dopustili v neizvzetih okrajih V. in VI. mesta Ljubljane je zbornica sklenila odgovoriti, da krajevna potreba še ni pokrita.

Zbor. svetnik Viljem Tönnies je nato stavil predlog, naj se zbornica obrne do železniškega ministrstva s prošnjo, da bi se dela pri novih železniških progah razpisovala tudi v uradnih listih. Predlog je bil soglasno sprejet.

Zborn. svetnik Viljem Tönnies je nato opozarjal na dejstvo, da se je lansko leto v Ljubljani oddalo mnogo del pri javnih stavbah tujcem, dasi bi bili ta dela lahko izvršili domači obrtniki (Klici: justična palača!). Tako ravnanje je nepravilno in mora jenjati. Govornik predlaga, naj se zbornica na pristojnem mestu zavzame za to, da se pri javnih stavbah vpošteva v prvi vrsti domače delo, ako domače tvrdke ponudijo nižje ali iste cene kakor tuji podjetniki. Predlog je bil soglasno in z odobravanjem sprejet.

Nato se je oglasil za besedo zborn. svetnik Ivan Hribar in dejal, da se mu ne vidi pravilno, ako v plenarni seji v imenu odsekov poroča edino le tajnik. Poslušalci dobe vtisk, da tajnik misli in dela za celo zbornico. Tvarino je razdeliti odsekom, ki naj izmed svojih članov določajo poročevalca.

Predsednik g. Ivan Baumgartner je pojasnil, da odseki še niso bili konstituirani, vršila se je zato le seja združenih odsekov, v kateri se je poročanje v ple-

narni seji poverilo gospodu tajniku. Glede referatov je bil tudi že govor in se je sklenilo uvesti tak modus, da v plenarnih sejah poročajo zbornični konceptni uradniki le tedaj, kadar poročila ni prevzel kateri zborničnih svetnikov.

Zborn. svetnik Andrej Gassner je želel, naj se odslej plenarne seje ne sklicujejo več za 2. uro popoldne, ampak za 6. uro popoldne.

Seja se je končala ob 1/2 9. uri zvečer.

Raznoterosti.

„Kmetijske razmere na Kranjskem“. Pod tem naslovom je izšla knjižica, ki jo je spisal izborni poznavatelj kranjskih kmetijskih odnošajev, gospod Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske. O zanimivem spisu, ki je posvečen ekscelenci baronu Viktorju Heinu, še izpregovorimo.

*

Avstrijski osrednji oglasnik za javne dobave. (Oesterreichischer Central-Anzeiger für das öffentliche Lieferungs-wesen.) Ta list sta ob pospeševanju c. kr. trgovskega ministristva začeli izdajati »Zveza avstrijskih industrijalcev« in »osrednja zveza industrijalcev Avstrije«. V uvodniku prve številke poudarjata zvezi, da se uredbi javnega dobavništva v sedanjem času v vseh industrijskih državah posvečuje posebna pozornost. Tudi pri nas se industrijski svet že več let bavi s tem vprašanjem in je sklenil več resolucij, tičočih se te zadeve in izražajočih želje avstrijskih industrijalcev. Neposredno praktičnega pomena je med resolucijami ona, ki teži za tem, da se industrijalnim krogom omogoči hiter, zanesljiv pregled vseh javnih ponudbenih razpisov (submisij) dobav in del. Doslej običajne objave je bilo dostikrat težko najti, ker so bile raztresene po uradnih listih, odredbenih listih, strokovnih časopisih in dnevnikih. Gornji zahtevi po pregledu nikakor niso ustrezale, često pa naravnost zgrešile svoj namen. Zategadelj se je v industrijalnih in obrtnih krogih zadnja leta premnogokrat živahno izrazila želja, da bi se razmere v tem pogledu predrugačile, zlasti pa da bi se vsi javni razpisi centralizirali. Industrijski svet je vsled tega naprosil c. kr. trgovsko ministristvo, naj ukrene, da se izdaja oglasnik submisij. Industrijski svet je pri tem priporočal, naj bi se izdajal tak oglasnik v dotiki z industrijalnimi korporacijami, ki so vsled svoje tesne zveze s kupčijskim svetom najsposobnejše dobro uredbo ustvariti temu organu. Zgoraj imenovani zvezi sta v tem zmislu sklenili, izdajati »osrednji oglasnik za javne dobave«, in se jima je v to od c. kr. trgovskega ministra sporazumno z ministristvom za notranje zadeve zagotovila najkrepkejša podpora. Listu bo torej moči prinašati razpise dobav in del c. kr. državnih oblastev in zavodov, c. in kr. vojnega ministristva kakor tudi vse inozemske razpise, došle po c. in kr. konzulatih. Zvezi sta tudi poskrbeli s podporo trgovskega ministristva, da se bodo tudi deželne uprave, občine in druge avtonomne korporacije mogle lista posluževati za svoje javne razpise. Svoje predale pa bo dal list na razpologo tudi zasebnim podjetjem. V pisarni tega lista bodo interesentom, kolikor bo mogoče, na vpogled načrti, seznamki pogojev itd. »Osrednji oglasnik« bo izhajal po enkrat na teden, po potrebi pa tudi po večkrat. Naročnina za celo leto mu je 20 K, posamezne številke stanejo 50 h. Uredništvo, upravništvo in ekspedicija so na Dunaju I. Wollzeile 31. Prve številke so na ogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko

*

Avstrijski register protokoliranih tvrdk. C. kr. trgovsko ministristvo je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da je v založbi knjigotiskarne Morica Frischa na Dunaju (I. Bauernmarkt 3) izšel V. letnik dela „Oesterreichisches Firmenregister“, ki obsega na pregleden način vse avstrijske protokolirane tvrdke (vštevši delniške družbe). Na to knjigo se naslanja po stanju 31. decembra 1901 osrednji list za vpise v trgovski register (Centralblatt für die Eintragungen in das Handelsregister), ki ga vsak teden od 1. januarja t. l. izdaje trgovsko ministristvo. Cena omenjenega registra protokoliranih tvrdk znaša za Avstro-Ogrsko s poštnino vred 6 K.

*

Punciranje zlata. C. kr. glavni davčni urad v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici, da je c. kr. finančno ministristvo z ukazom z dne 7. maja 1902, št. 4172, na podlagi § 88. in ob izvršitvi § 21. punčevnega zakona prepovedalo nadaljno z ukazom finančnega ministristva z dne 14. aprila 1868, št. 5343, dovoljeno zaznamovanje blaga iz tako imenovanega novega zlata z okrajšanim znamenjem (NO). Tako blago, pri katerem v zmislu § 21. punčevnega zakona žlahtna kovina, bodisi zlato ali srebro, nahajajoča se v njem, skupaj ne sme prekoračiti četrтинke vse teže, se mora v bodoče v zmislu § 43. navedenega punčevnega predpisa jasno, torej neokrajšano opremiti z oznamenilom, ki je v prometu za označevanje tvarine, iz katere sestoji. Predmeti, pri katerih je to radi njih majhnosti ali kakovosti neizvršljivo, smejo z dovoljenjem c. kr. punčevnega urada izjemoma ostati brez označevanja. Ono blago z omenjenim prepovedanim oznamenilom, ki se že nahaja v prodajalnih zalogah ali pri izdelovalcih, se more do konca oktobra 1902 pristojnemu punčevnemu uradu v brezplačno napravo gori predpisanega, nepristnost izražajočega oznamenila predložiti, ali pa mora obrtnik sam v tem roku dotično blago primerno zaznamovati. Blago, ki ima edino le navedeno znamenje, se po preteku tega roka ne sme niti javno ponujati v prodaj, niti prodajati.

*

Pristojbine za legaliziranje certifikatov o registriranju varstvenih znamk, za katere se želi imeti veljavnost tudi na Francoskem. C. kr. trgovsko ministristvo je naznanilo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se bodo pristojbine za legaliziranje certifikatov o registriranju varstvenih znamk pri francoskem poslaništvu na Dunaju od zdaj naprej plačevale v kronski in ne v francoski vrednoti, in sicer po razmerju, katero določi poslaništvo. Pristojbina za legaliziranje enega podpisane se je za zdaj določila z zneskom 11 K 76 h. Torej se bo v bodoče moral priložiti imenovani znesek za potrdilo vsakega eksemplarja omenjenih certifikatov, za katere se hoče imeti veljavnost na Francoskem.

*

Zakupni razglas. Zaradi zagotovljenja sena, slame, drv in premoga, potem deloma ovsa za l. 1902./1903. se bodo vršile zakupne obravnave v preskrbovalnih postajah v Gradcu 16., v Mariboru 25., v Celju 23., v Ljubljani 21., v Celovcu 31., v Beljaku 29., v Trstu 18., v Gorici 10. in v Pulju 12. julija 1902. l., pri okrajnem glavarstvu v Bruku ob M. 14., pri mestnem uradu v Ptuj 22. in pri občinskem uradu v Trbižu 28. julija 1902. Ponudbe morajo dospeti ob gori navedenih obravnavnih dneh dotičnim vojaškim oskrbovalnim magacinom, oziroma okrajnemu glavarstvu v Bruku, mestnemu uradu v Ptuj in občinskemu uradu v Trbižu najkasneje do 10. ure dopoldne. Natančnejši pogoji se izvedo pri dotičnih preskrbovalnih magacinih, pri okrajnem glavarstvu v Bruku na Muri, mestnem uradu v Ptuj in občinskem uradu v Trbižu. Zakupni razglas, obsegajoč podatke glede množine predmetov, katere je dobaviti, splošni pogoji in ponudbeni formular se lahko vpogledajo v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

*

Zastopstvo avstrijskih tvrdk na Grškem. Interesentom daje pisarna trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani za-upna pojasnila glede razmer, tičočih se zastopstva avstrijskih tvrdk na Grškem, zlasti na Krfu.

*

Interesenti, ki imajo na Ruskem kupčijske zveze, dobe v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani važno zaupno poročilo.

*

Za trgovce, ki izvažajo goved v Rumunijo. Trgovski in obrtniški zbornici se je naznanilo, da je kralj. rumunsko generalno ravnateljstvo sanitetne službe v Bukarestu izdalo odlok, da se mora goved, ki se uvaža v Rumunijo, če se o njej ne more izkazati, da je bila že cepljena zoper tuberkule, takoj pri uvozu cepiti.

*

Pošiljanje razglednic v večjih množinah v Italijo. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se je naznanilo, da pošiljajo nekateri izdelovalci razglednic v Ljubljani izdalo odlok, da se mora goved, ki se uvaža v Rumunijo, če se o njej ne more izkazati, da je bila že cepljena zoper tuberkule, takoj pri uvozu cepiti. Zategadelj se naznanja, da pošiljatev razglednic, ki presegajo čisto težo 70 gramov, ni dovoljeno z listovno pošto pošiljati v Italijo in da zaplenijo italijanska carinska oblastva take pošiljatve. Razglednice z večjo težo od 70 gramov se smejo zdaj po pošti pošiljati v Italijo le v obliki poštnih zavojev (colis postana).

*

Pravi naslov na poslaništvo v Meksiki. Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani je c. kr. trgovsko ministrstvo naznanilo, da je c. kr. poslanik v Meksiki opozoril na nedostatke, ki nastanejo vsled nepopolnega ali nepravilnega naslova na pisemskih pošiljativah, namenjenih poslaništvu v Meksiki. Pošiljatve na poslaništvo se vsled pomanjkljivega naslova večkrat zelo zakasnijo. Da se v bodoče izogne takim zakasnitvam ali tudi izgubi pošiljatve, je treba naslov narediti na način, ki je v Meksiki obče razumljiv, namreč: „Legacion de Austria-Hungaria D. F. Mexico.“

*

XXIVletna razstava za pivovarstvo v Londonu. C. kr. trgovsko ministrstvo je trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani naznanilo, da se bo od 18.—24. oktobra t. l. vršila v Royal Agricultur Hall v Londonu XXIVletna razstava za pivovarstvo. Ta razstava je zvezana s tekmovanjem v sladu in ječmenu ter z mednarodno razstavo strojev, potrebščin in materijalij, ki so potrebni za pivovarstvo, sladjarje, destilatorje itd. Zglasilni rok poteče z 9. oktobrom t. l. Udeleženci se opozarjajo, da je z ozirom na dober uspeh velike važnosti, da predmete, ki jih hočejo razstaviti, pravočasno vpošljejo, in da obsegajo množino, ki je predpisana.

Izpremembe v trgovinskih in združnih registrih na Kranjskem.

(Od 5. junija do 11. julija 1902.)

Pri c. kr. deželnem kot trgovinskem sodišču v Ljubljani so se izvršile naslednje izpremembe:

A. V trgovinskem registru:

1. Vpis tvrdke »Čaks & Pauer, Wein- und Brantwein-Großhandlung«, javna trgovinska družba v Ljubljani. Javna družabnika: Anton Čaks in Emerik Pauer, trgovca v Ljubljani.

2. Vpis tvrdke »Adolf Wagenpfeil, Gold- und Silberarbeiter-gewerbe« v Ljubljani.

3. Pri tvrdki: »Ljubljanska kreditna banka — Laibacher Creditbank« se je izvršila naslednja izprememba:

Ta delniška družba se opira odslej na pravila, katera so bila vsled sklepov občnih zborov z dne 6. marca, 29. junija in 30. novembra 1901 v §§ 1., 2., 3., 4., 10., 13., 15., 20., 21., 23., 25., 29., 31., 38. in 39. deloma izpremenjena, deloma s §§ 42. do 79. dopolnjena ter vsled pooblastitve c. kr. ministrstva za notranje stvari z dne 18. oktobra 1901, št. 36.021, in 14. februarja 1902, št. 2310, od c. kr. deželne vlade za Kranjsko dne 19. marca 1902, št. 5811, potrjena. Po izpremenjenih pravilih se firma glasi; »Ljubljanska kreditna banka« ali »Laibacher Creditbank« ali »Banca di credito di Lubiana«. Obratni predmet je: 1. eskomptovanje in reeskomptovanje menic in drugih kakršnihkoli terjatev. 2. Dovoljevanje akceptnega, kontokorentnega, davčnega in pokritega kredita; posredovanje in izvrševanje vsakovrstnih finančnih in kreditnih operacij za račun države, dežel, občin, korporacij, zadrug, družb ali zasebnikov in izvrševanje opravil, katera so s temi operacijami v zvezi. 3. Nakupovanje in prodaja vrednostnih papirjev, deviz, novcev, kovin, drugega blaga in surovin vseh vrst in terjatev kakor tudi nepremičnin ter posojevanje in vse te reči za lastni kakor tudi za tuj račun, a z izključenjem pravil poslov hipotečnih bank. 4. Sprejemanje denarjev ali na tekoči račun, v katerem primeru sme razpolagati vlagatelj s svojo terjatvijo tudi s čekom, ali na vložne knjižice ali pa proti obrestonosnim blagajniškim potrdilom z določenim odpovednim rokom. 5. Nabava in prodaja avstrijskih in inozemskih privilegij za lastni ali pa za tuj račun. 6. Ustanavljanje, pridobivanje in opravljanje industrijalnih, poljedelskih in lokalnih prometnih podjetij in udeležba pri njih; ustanavljanje v pospeševanje teh gospodarskih namer namenjenih delniških in drugih družb, vodstvo njihovih poslov, kakor tudi prodaja zadevnih delnic in deležev. 7. Sprejemanje vrednostnih papirjev, valut in drugih pripravnih predmetov v shrambo in upravljanje. — Prvotna delniška glavica je zvišana na 1.000.000 K, razdeljenih v 2500 polno vplačanih, na imetelja se glasečih delnic po 400 K. Po pravilih predpisane razglase te družbe objavlja pravomočno upravni svet v »Slov. Narodu« ter v dunajskem, ljubljanskem in v uradnem listu vsake dežele, v kateri obstoji podružnica. Dan, uro, kraj, namen in predmete posvetovanja vsakega občnega zbora je razglasiti 14 dni pred zborovanjem v »Slov. Narodu« ter v dunajskem in ljubljanskem in v uradnem listu vsake dežele, v kateri ima banka podružnico. Upravni svet obstoji iz dvanajstih članov. Družbeno firmo podpisujeta pod besede: Ljubljanska kreditna banka ali Laibacher Creditbank ali Banca di credito di Lubiana, ki naj so od kogarkoli pisane ali s štampiljo pritisnjene, eden član upravnega sveta in ravnatelj ali njegov namestnik, oziroma eden izmed uradnikov, ki so za podpisovanje pooblašteni. Ravnatelj, oziroma njegov namestnik, in oni uradnik, ki je za podpisovanje pooblaščen, imajo pred svoje ime črki p. p. (per procura) pristaviti. — V upravni svet so vstopili: Miroslav grof Kulmer, Milivoj Černadak in Franjo Arnold, vsi iz Zagreba.

4. Vpis tvrdke: »Franc Babič, trgovina z mešanim blagom v Ljubljani«. Imetnik tvrdke je Franc Babič.

5. Pri tvrdki: »J. Blasnikovi nasledniki, tiskarna in kamenotiskarna« ima pravico družbo namestovati odslej Josip Poklukar. Prokura se je podelila Mariji Hönigschmid.

6. Vpis tvrdke: »Jos. Jebačin, trgovina z mešanim blagom in žganjem v Ljubljani«. Imetnik je Josip Jebačin.

Pri tvrdki: »Illyrische Quecksilberwerke-gesellschaft in St. Anna in Oberkrain« se je vsled sklepa občnega zbora z dne 22. marca 1902. l. razdružila in se nahaja v likvidaciji. Hkratu so se pravila v § 45. z dovoljenjem c. kr. ministrstva za notranje zadeve z dne 20. maja 1902, št. 20.575, izpremenila. Likvidacijska firma se glasi: Illyrische Quecksilberwerke-Gesellschaft in Liquidation. Izvoljeni likvidatorji so: Hugo pl. Noot, dr. Karel baron Born, Albert Braudeis in dr. Rudolf Pfaffinger, vsi na Dunaju.

8. Izbris tvrdke: N. F. Minibek, trgovina z manufakturnim blagom in drobnino v Ljubljani« vsled prodaje trgovine.

9. Vpis tvrdke: Češnik & Milavec, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani«. Javna trgovska družba, pričenša s 1. nov. 1898. Družabnika: Janko Češnik in Andrej Milavec, trgovca v Ljubljani. Pravico družbo namestovati imata oba družabnika vsak zase.

10. Vpis tvrdke: »Franz Dolenc, Manufacturwarengeschäft« v Ljubljani.

11. Pri tvrdki: J. C. Mayer, Tuch- und Schnittwarenhandlung, dann Bank- und Wechselgeschäft« v Ljubljani se je izbrisala prokura Paula Drahslerja.

B. V zadržni register se je vpisalo:

»Konsumno društvo na Vojskem, reg. zadruga z omejeno zavezo«.

Pri c. kr. okrožnem kot trgovinskem sodišču v Novem mestu se je v trgovinski register vpisala tvrdka:

»Josef Bartelme, Eisen-, Specerei- und Farbwarenhandlung« v Kočevju.

Tržno poročilo in tržne cene.

Danes je vse zanimanje koncentrirano na razna poročila o žetvi na Ogrskem, in sme se reči, da se ta poročila soglasno glase tako povoljno, kakor že leta poprej ne. Zadnje ogrsko uradno poročilo ceni letošnjo letino na dobrih 40 milijonov kvintalov pšenice, t. j. približno 7 kvint. na katastralno oralo, a današnja privatna poročila pravijo, da bode dalo oralo 10—12 kvint., kar bi znašalo približno 42—45 milijonov kvint. skupne letine. To bode nekaj izrednega; tako obile letine ni imela Ogrska že 20 let ne. Ugodno, suho vreme omogočuje žetev in opravičuje popolnoma domnevanje, da bomo imeli lepo in suho žrnje. Tudi kar se tiče kakovosti, bo prekašala letošnja letina jako prejšnje, in zagotavlja se, da bomo imeli pšenice s težo 82—84 kg. Vse to in pa slučaj, da kaže letina tudi v tostranski polovici zelo lepo, obeta jako nizke cene, da si se čuje, da Amerika ne bo imela Bog zna kako ugodne letine. Iz Amerike nam tudi ne sporočajo tako zelo nizkih cen kakor iz Ogrske, vendar menimo, da nam letos za pšenico ne bode ona cen diktirala. V razmerju z drugimi leti bomo imeli torej letos zelo ugodne cene.

Stare zaloge žita so se popolnoma skrčile; da pšenice v resnici ni, dokazuje jako visoka cena, ki se vkljub temu, da silijo že ponudbe nove pšenice, še zmeraj trdno vzdržuje. Stara pšenica notira danes K. 10, 20—30, nova se ponuja za avgust a K 8. 30—8. 75. Ljubljana post. **Koruza** se vzdržuje s približno isto ceno kot danes mesec. Nekoliko življenja se je pokazalo v tej kupčiji, ko je začela Nemčija nekoliko povpraševati po naši koruzi in se je je res nekaj sto vagonov izvozilo iz države; a to je trajalo le nekaj časa, kajti nakrat so lastniki zahtevali višjo ceno, in konvenjenca za izvoz je izginila vkljub temu, da so voznine, bodisi po vodi, bodisi po železnici, izdatno znižali, samo da bi se izvoz oživil. Dobra letina lanskega leta v koruzi — na Ogrskem seveda — vzdržuje sedanjo nizko ceno. Letošnja letina ne kaže Bog zna kako dobro, vendar je sedaj še prezgodaj izreči o njej kako odločilno mnenje.

Oves je v zadnjih dneh precej padel v ceni, in to pa vsled tega, ker se je konsum izdatno zmanjšal in je izvoz v Južno Afriko skoro popolnoma prenehal.

Moka ima v zadnjem času kaj čudno razdeljene cene; če si jih pobliže ogledamo, razvidimo iz njih takoj uporabo posameznih števil. Razmeroma zelo malo se konsumira boljših števil, a zelo veliko temnih. V zadnjem času so prodali Ogrni na Angleško kakih 300 vagonov bele moke; ako se povpraševanje iz inozemstva kaj časa še vzdrži, potem se razmerje cen posameznih vrst tudi uredi.

Žitne cene na Dunaju za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K —.—
» » » » jesen	K 7.45-46
rž za spomlad maj-junij	K —.—
» » jesen	K 6.45-46
koruza za maj-junij	K —.—
» » julij-avgust	K 5.26-28
» » september-oktober	» 5.37-38
oves za maj-junij	K —.—
» » jesen	K 5.68-69

Žitne cene v Budim-Pešti za 50 kil.

Pšenica 76 kil za prompt	K 8.55-65
» » » » april 1903	K 7.32
» » » » junij	» —.—
» » » » oktober 1902	» 6.99
rž za junij	» —.—
» » oktober	» 6.—
koruza za prompt	» 4.81
» » maj 1903	» 4.89
» » julij	» —.—
» » avgust	» —.—
oves za prompt	» —.—
» » oktober	» 5.22

Žitne cene v Sisku za 50 kil.

Pšenica	K —.—
bosenski oves	K 6.35-40
sremski oves	K 6.50
činkvantin	» 6.40
koruza	K 5.30-35

Za nekatere kraje kaže kupiti koruzo in činkvantin kakor sploh drugo žito v Barču, ker uživajo vzlic višjim cenam, nego so v Sisku, ugodnejše železniške tarife.

Cene mlevskim pridelkom.

Vinko Majdič v Kranju.

0	1	2	3	4	5	6	6 ¹ / ₂	7	7 ¹ / ₂	8
28.20,	28.10,	28.—,	27.90,	27.80,	27.20,	26.50,	25.80,	24.70,	18.80,	11.50

Otrobi

debeli drobni

10.—, 9.20.

Cene za 100 kg, postavljeno v Kranj.

Peter Majdič v Celju.

0	1	2	3	4	5	6	6 ¹ / ₂	7	7B
23.80,	28.50,	28.20,	27.90,	26.70,	25.80,	25.40,	24.50,	24.—,	21.—

Otrobi

debeli drobni

10.75 10.20

Cene za 100 kg, postavljeno v Celje.

Cene kolonijalnemu in drugemu blagu.

Sladkor, raffinade I ^a	K 87.50—88.—
sladkor rezani I ^a	» 89.50—90.—
za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.	

Petrolej gališki Standart White	K 31.—33 ¹ / ₂
» pravi ruski	» 33.—33 ¹ / ₂
za 100 kil s sodom vred, postavljeno v Ljubljano, za cel vagon.	
Kava Santos Superior	K 43.—
» Good Average	» 37.—
» Regular	» 36.—
» iz Zah. Indije po kvaliteti do	» 145.—
» Guatemala do	» 128.—
» Portorico do	» 90.—
» Rio Lavé do	» 75.—
» Java rumena do	» 120.—

za 50 kil, postavljeno v Trst.

Ažija za mesec april 19^{1/2} v zlatu.

Riž Rangoon	K 18.— do 29.—
» Bassein	» 18.— » 29.—
» Moulmein	» 18.— » 32.—
Riž Arracan	» 18.— » 26.—
» Japan	» 38.— » 39.—
» Glacé laški	» 40.— » 44.—

za 100 kil, postavljeno v Trst.

Slive bosenske, uzančne K 31.—

» » po 125 komadov	} primanjkuje.
» » » 115 »	
» » » 95 »	
» » » 80 »	

za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

Svinjska mast K 72.— do 74.—

Slanina štiridelna » 46.50 » 47.—

za 50 kg, postavljeno v Budim-Pešto.

Jedilno olje, laško K 87.— do 90.3 — K 80 za 100 kil —
franko sod — postavljeno v Trst.

Ripsovo olje 79 K do 80.— za 100 kil, postavljeno v Ljubljano.

„Ljubljanska
kreditna banka“

v Ljubljani

Špitalske ulice št. 2.

Nakup in prodaja

vseh vrst rent,
državnih papirjev,
zastavnih pisem,
srečk, novcev, valut
itd. po najkulant-
nejših pogojih.

Posojila

na vrednostne
papirje proti nizkim
obrestim.

Zavarovanje proti
kurzni izgubi.

Promese
k vsem žrebanjem.

Sprejemanje

denarnih vlog na vložne
knjižice, na tekoči
račun in na girokonto s
4% obrestovanjem od
dne vloge do dne vzdiga.

Ekskompt menic
najkulantneje.
Borzna naročila.

J. LOZAR

v Ljubljani

na Mestnem trgu št. 7

priporoča svojo

bogato zalogo turistovskih
srajc, turistovskih, kolesarskih
in lovskih dokolenic, lovskih
volnenih jopičev, zimskih in
letnih nogavic, zavratnic itd.
Fino moško perilo in spodnja
obleka.

Engelbert Franchetti

v Ljubljani na Jurčičevem trgu št. 3

priporoča

svojo elegantno in higijensko urejeno

brivnico.

Za dobro in točno postrežbo je v vsakem
oziru najbolje skrbjeno.

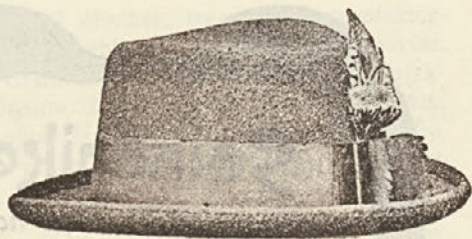
Klobuke

najnovjše

façone

priporoča

najcenejše

Blaž Jesenko v Ljubljani.

Novo!

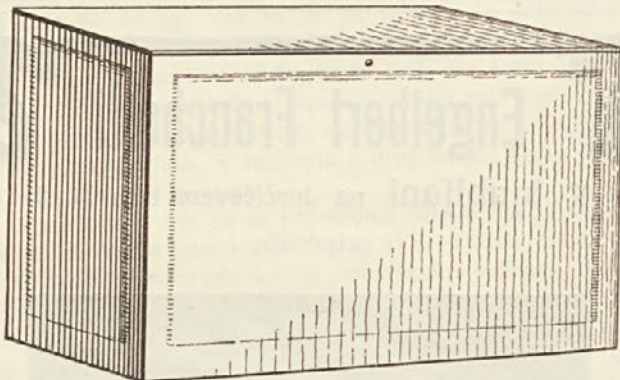
Patentirani sklopni poštni kartoni.

Doslej nedoseženi!

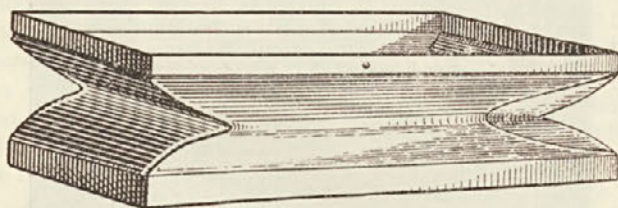
Tovarna patentiranih sklopnih kartonaž.

Josip Petrič

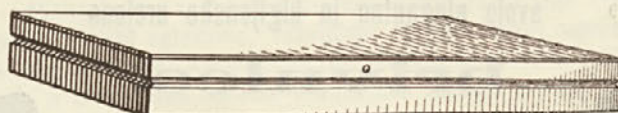
LJUBLJANA.

Karton v rabi.

Napol sklopljen karton.

Popolnoma sklopljen karton.

(80% prihranjenega prostora.)

Trgovina s specerijskim in delikatesnim blagom.

Zaloga raznovrstne pijače:
šampanjca, konjaka, vina, ruma,
likerja i. t. d.

* * Vinarna. * *

Kham & Murnik

Ljubljana.

Slovenci,

zahtevajte povsod

vžigalice

sv. Cirila in Metoda!

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Mizarska zadruga

v Št. Vidu pri Ljubljani

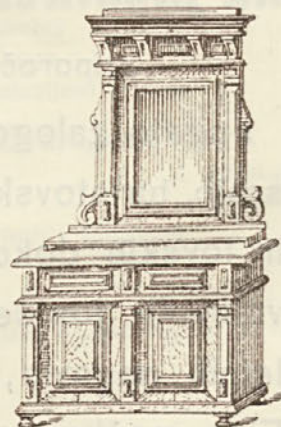
se priporoča slav-
nemu občinstvu v
naročitev

raznovrstne

temne in lakane

sobne oprave

iz suhega lesa, so-
lidno izgotovljene
po lastnih in pred-
loženih vzorcih

V prav obilno naročitev se priporoča

Josip Arhar, načelnik.

Aug. Agnola
Ljubljana
Dunajska cesta 13.
Velika zaloga
stekla
porcelana svetilk
zreal i. t. d.
!!! Najnižje cene!!!

Mizarska zadruga
v Solkanu pri Gorici na Primorskem
naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem
in založnikom pohištva, da ima
veliko zalogo
izgotovljenega pohištva
vseh slogov
v Solkanu pri Gorici na Primorskem.
Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanjo
trgovino pohištva tvrdke Ant. Černigoja v Trstu,
Via Piazza vecchia štey. 1, katero bomo vodili
pod enakim imenom. Česar ni v zalogi, se izvrši
točno po naročilu v najkrajšem času.
— Cene zmerne. —
Delo je lično ter dobro osušeno.

Adolf Hauptmann
v Ljubljani
na Sv. Petra cesti 41.
Tovarna
oljnatih barv, firneža, laka
in kleja.
Zaloga slikarskih in pleskarskih
predmetov.

P. n.
Vljudno naznanjam velecenjenim tr-
govcem in kramarjem ter sl. občinstvu,
da imam v priličnejše kupovanje
tovarniško zalogo vseh
izdelkov svoje tovarne
pletenin in tkanin
v Ljubljani, v Šelenburgovih ulicah št. 3,
in se najtopleje priporočam za mnogo-
brojen obisk.
Z velespoštovanjem **Dragotin Hribar.**

Reelne cene.
Klobuke
cilindre
čepice in slamnike
v najnovejših faconah in v veliki
izberi
priporoča
Ivan Soklič
Klobuk za dečke od 70 kr. do gl. 2'50.
Klobuk za gospode od gl. 1'50 do 5'—.
Postaja elektr. železnice.
Pod trančo št. 2.
Solidno blago.

Stari trg št. 21. Glavni trg št. 6.
Pekarija in slaščičarna
Jakob Zalaznik.
Prodaja moke
in raznovrstnih živil.
Prodaja drv in oglja.
Stari trg št. 32.

Vinko Majdič

lastnik valjičnega mlina v Kranju.
Priznано najboljši mlinski izdelki,
zlasti izborna pšenična moka.

Franc Čuden

priporoča

svojo bogato zalogo pravih švicarskih
ur, srebrnine in
zlatnine,

dalje kolesa

„Styria“,

francoske „Peugeot“ in druge v to
stroko spadajoče predmete.

— Ceniki zastoj in poštnine prosti. —

Najboljše

makarone in rezance

(nudeljne)

iz zajamčeno finega pšeničnega zdroba z
dodatkom svežih jajc

izdeluje

tovarna testenin

Ed. Zelenka

Ljubljana.

Poštna hranilnica ček št. 849.086.

Telefon št. 135.

Glavna slovenska hranilnica in posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
sprejema in izplačuje hranilne vloge in jih

Uradne ure od 8.—12.
dopoldne in od 3.—6.
popoldne.

Hranilnične knjižice se
sprejemajo kot
gotovina, ne da bi se
obrestovanje pre-
trgalo.

obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$

od dne vložitve do dne vzdiga

brez odbitka in odpovedi.

Pisarna: na Kongresnem trgu 14,
v Souvanovi hiši.

Dr. M Hudnik, predsednik.